

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: Csongor

Cím: Száraz ág és zöld írás

Forrás: Nemzeti Ujság

Bp.
(Hélv)

1920 IX 24
(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Osztályozás

Tárgy

81

Hely

Idő

"1920"

Személy

Helyszám

Száraz ág és zöld írás, vagy: a néma irodalom.

Az Estnek új legszentebb ügye van. Immáron nem Lenin, az „új Krisztus” — mint 1917 karácsonyának délutánján Pásztor-Pikler Árpád, mint teli csalógnya dalolta — és nem Kun Béla, mint 1919 március huszonegyediké előtt a megpofozott gonosztevőről Tarján Vilmos rendőri lantja zengte. Nem, az ő „legszentebb ügye”, amelyre száraz ágon üldölgélve vezércikket lantol, a „magyar nemzeti irodalom ügye”, amelynek „üttörői, szentjei és vértanúi örök helyet vívtak ki kegyeletünkben”, már mint Miklós Andorék legfelsőbb kegyeletében. Ez a nemzeti irodalom napjainkban feltűnően néma, feltűnően terméketlen, s ez Az Estnek keservesen fáj, ezen Az Est elborongva hamletizál és megállapításokra jut. Pont Az Est. „Miért hallgatnak a magyar írók, a költők, az édesháru lant dalosai, hőstettek epikusai, regényes kalandok énekesei, világraszóló harcok, férfiasaták dramatikussai?” — kérdi a nagy-köruti Hamlet s a történelmi materializmus vallásából hirtelen kitérve, megállapítja, hogy nem annyira a kereslet és a kindlat „vastörvényyszerűsége” (igy!) okozza ezt a „feltűnő és fájdalmas terméketlenséget”, hanem — a politikai helyzet hosszú felelőssége hat ki a nemzeti élet legérzékenyebb organumára, az irodalomra. S azt kívánja Az Est, hogy „szólítsanak sorompóba minden becses tehetséget, akinek szülőföldje, anyanyelve, gondolkodása, gonogyes dolakifejező eszköze, művészi hangszere magyar. Elképpelve állunk meg a honfibu e hatalmas kitörésénél, Berzsenyi-Klein Armin e harsogó ódájánál, a nemzeti lelkiismeret e jeremiási kitörésénél és felelni próbálunk rá.

Mindenekelőtt: nem látjuk világosan, kiknek a némasága busítja el tulajdonképpen Az Estet? Azoké-e, akiket ő eddig magyar írókul, édesháru zerkovizizmus hitvány és hazug termékeit, amely dalosokul és legfőbb tehetségeikül dícsőített a magyar közönség nyakába és akik Bródy Sándortól bűnből — nem lehet még olyan ihlető, megértő és Szomoruy Dezsőig és Szép Ernőig csakugyan hallgat-dédelgető erő, amelyen majd lesz akkor, ha ő is van (ez utóbbi ugyan csak aránylag) s akiket való- végképp fölébred a zsidó álomkórból. Aztán: van itt ban nem az üzlet vastörvénye riáshat, hiszen mö- még mindig egy uralkodó zsidó kapitalizmus, amely göttük áll egy üzleti fajnak minden érvállu légiója, még mindig folytathatja és folytatattja öldöklő hanem inkább az ébredő magyar lelkiismeret „fa- munkáját, a komoly tehetségek agyonhallgatását, szültsége” kényszerít üdvös hallgatásra, különösen s amelyetől ugyancsak dalolhatnának itt új Petőfik mióta az amerikai álarc sem segít világbíró dráma- és Vörösmartyk, éppen Az Esték dorongolnák le őket íróikon. Ha így áll a dolog, nem értjük, mert hol

váltak a budapesti zsidó kritika, könyvkiadás és irodalompolitika nagyságai közt az édesháru lant dalosai, a hőstettek epikusai, a férfiasaták dramatikussai? Hiszen, ha jól emlékszünk, ők csak a hülye szentimentalizmus nyavalygóit és dadogóit, az alkövök riportereit és a férfialanság magasztalóit jelentették. De lehet, hogy az igazán, a magyarul magyar és férfian erkölcsös, komoly és művészi-tenes írók némaságán borong a hetedik kerületi Ossian. Ez esetben más természetű megjegyzéseink volnának.

A régi nemzedékből azok, akiket a zsidó szolidaritás agyon nem üheltvén, legalább a zsidó üzlet kihasznál: irnak. Gárdonyi Géza ir, Herczeg Ferenc, Tormay Cecil ir. Az ujak közül a legerősebb, Szabó Dezső ir. Mások is irnak. De hiszen ezek a nekev nem fájhatnának még legsötétebb hallgatásukban sem annak a liberálizmusnak, amely Gárdonyi Gézát a Nyugatban megemlíteni sem engedte, Herczeg Ferencet éppen hogy türte, Tormay Cecilt csak nemrég nevezte el ajkbiggyesztően a magyar Marlittnek, Szabó Dezsőt pedig minden írása alkal- mából mérgezett nyilak záporával fogadja. Aztán vannak, akik még írhatnának, de nyilván már nincsenek is, valahol az élet mélységeiben kallódnak — miért? mert szülőföldjük, anyanyelvük és tehetségük tulságosan magyar, tulságosan becsületes volt ahhoz, hogy abban a nagy irodalmi magzatelhajtásban, amelyet éppen Az Esték fajsorsosai husz éven át rendeztek, meg ne fulladjanak. Aztán: van itt egy fiatal, egy gyermekien fiatal, ügyetlen és éhes keresztény kapitalizmus, amely még nem sajátította el egy másik fajnak négyezeréves példátlan szolidaritását, szervezetségét és üzleti nagy koncepcióit: de kinek büne, hogy ilyen fiatal, ilyen ügyetlen és kiéhezett? Aztán: van itt egy publikum, amelynek husz éven át mint az emberi kultúra leg- tökéletesebb termékeit magasztalták az irodalmi tökéletesebb termékeit, az édesháru zerkovizizmus hitvány és hazug termékeit, amely publikum tehát — éppen Az Esték fajsorsosainak

a haladás és liberalizmus nevében, mert lantjuk zongái nem lennének — nem lehetnének — Pellemetesek Salome fülének. S éppen ez az Az Est zokog olyan szivettépően, mintha „a magyar nemzeti irodalom” csakugyan olyan utolsó és terméketlen lenne, mióta Ignotus és az ő táborokara nem gyujthatnak irodalmi hanukkamécseket a magyar pusztá éjjelében, az az Est zokog, amelynek szülőföldje lehetett magyar, de anyanyelve és gondolkodása sohasem volt az, s amely még Tompa Mihály híres száraz ágát meri idézni azok után, hogy sorsosaival egyetemben intenzíven fűrészelte az igazi magyar irodalom alatt a legszárazabb ágat is. Nem, a magyar irodalom ága még ma sem olyan száraz, mint amelyen képmutatón zöld az Az Est írása.

Csongor.